

ARIE LUIDT DE KLOKKEN IN DE UTRECHTSE BINNENSTAD

'Het is een flink geluid in die verstilde stad'

Arie Noordermeer luidt twee keer per maand de klokken in de Utrechtse torens. Sinds twintig jaar is hij gefascineerd door het imposante geluid. "Het hoort bij het ritme van de stad."

Halfzes 's middags in Utrecht. De stad is stil als een dorp. Het coronavirus houdt de mensen binnen. Nu en dan klinkt het weerkaatsen van voetstappen in verlaten straten. De zonnestralen verzwakken. Het Buurkerkhof ligt op een lichtstreepje na in de schaduw. Bovenin de duizend jaar oude Buurkerk luiden de klokken. Utrechters weten dat het de zondaginuiding is. Door de klankgaten waaiert het geluid helder uit over de stad. Een gelijkmatige cadans. Zeven minuten lang. De indrukwekkende slagen worden onregelmatiger, met langere tussenpozen. Nog één slag. En dan bedeesd, met een zachte trilling de laatste klok, die lang nagonst.

CORONA HEEFT DE KLOKKEN VERLAMD

Elke zaterdagmiddag betreedt een lid van het Utrechtse Klokkenluiders-gilde de Buurkerk om de kerkklokken in de toren te luiden. Arie Noordermeer (58) zou dat deze maand op zondagmorgen in de Domtoren doen. De gang naar boven over de klamme stenen trappen kan hij na twintig jaar wel dromen. Maar nu het coronavirus de stad verlamt en kerkdiensten zijn geschrapt, is ook de zondagluiding tijdelijk stilgelegd.

'DIE KLOKKEN HEBBEN VEEL MEEGEMAAKT'

Arie raakte twintig jaar geleden gefascineerd door het imposante geluid van de klokken. "In een VVV-folder las ik over het Klokkenluidersgilde. Voor een tientje kon je lid worden. Dat bracht met zich mee dat ik een keer met de luiders mee mocht naar de klokkenzolder van de Domtoren. Dat maakte indruk op me. Niet alleen het geluid, maar ook de geschiedenis. Het idee dat die loodzware klokken vijfhonderd jaar oud zijn en al zo veel van de stad hebben meegemaakt."

PLOEG VAN 25 MAN VOOR DE DOMTOREN

Arie volgde de eenjarige opleiding tot klokkenluider, die wordt gegeven door luidmeesters van het Utrechtse Klokkenluidersgilde. "Je leert bijvoorbeeld dat je niet te hard moet luiden. Dan klinkt het te schel. En dat je het touw niet te krampachtig moet vasthouden. Je lichaamshouding is ook van belang." Inmiddels is Arie volleerd klokkenluider. Ook zijn zoon, die als peuter al mee de toren in ging om naar zijn vader te kijken, sloot zich als jeugdluider aan bij het Klokkenluidersgilde. Het gilde, dat bestaat sinds

1979, telt tachtig klokkenluiders die op negen plekken in Utrecht actief zijn. Ze zijn wekelijks te horen bij de kerkdiensten en de weekafsluiting op zaterdag, maar ook met Kerstmis, Pasen, de Nationale Dodenherdenking, Bevrijdingsdag en andere bijzondere gelegenheden. Dat gebeurt per toerbeurt. Arie doet het twee keer per maand.

"Kleine klokken kun je alleen luiden, maar voor een grote klok zijn minimaal vier mensen nodig. Om alle veertien klokken in de Domtoren te kunnen luiden, worden zelfs vijftwintig mensen ingezet", vertelt Arie.

FLINKE KRACHTSINSPANNING

De zondagluiding in de Domtoren voltrekt zich wekelijks volgens hetzelfde ritueel. Om kwart voor tien beklimmen de luiders in hun rode tenue de trappen naar de veertig meter hoge klokkenzolder. "De luidmeester, een soort dirigent, heeft een luidboek bij zich en geeft aan wie welke klokken gaat luiden. Hij geeft ook het signaal wie als eerste moet beginnen. Terwijl we luiden, let hij goed op wat we doen. Hij hoort alles en geeft met gebaren het ritme aan. Dat betekent

Arie: 'De vroege Paasluiding, die vind ik zó mooi!'

Tekst: MARLOES DE MOOR
Foto's: ARCHIEF, SHUTTERSTOCK

Elke zaterdagochtend klinken de heldere klokken van de Buurkerk.

Klokkenluiden moet je echt leren.

Voor de klokken van de Domtoren zijn wel vier luiders nodig.

dat de één harder en de ander juist rustiger aan het touw moet trekken. Dat gaat een minuut of zeven à acht door." Daarna laten de luiders het touw voorzichtig tussen hun handen door glijden en blijven de klokken uit zichzelf nog twee minuten door luiden. "Als ze niet zo mooi meer klinken, remmen we ze met één of twee handen af." Het is elke zondag weer een flinke krachtsinspanning. "De zwaarste klok weegt 8.200 kilo en de andere 1.500 à 2.000 kilo. Aan elke kant van de klok staan twee mensen die hem opstarten totdat het geluid goed klinkt. Die liggen daarna op apegapen van het zware werk. Twee anderen staan klaar om hen af te lossen", vertelt Arie.

'HET RAAKT ME'

De zondagluiding is inmiddels gewoon voor hem geworden. Anders is dat bij de vroege Paasluiding. "Die vind ik zo mooi. Bij zonsopgang zijn er eerst teksten en liederen op het Domplein. Het laatste lied gaat over in het luiden van de klokken. Boven in de toren

De enorme Salvatorklok geeft een donderend geluid.

luiden we de Salvatorklok. Dat is 's morgens vroeg een daverend geluid in de verstilde stad." Ook het luiden op 4 mei, tijdens de stille tocht van halfacht tot acht uur, blijft voor Arie een bijzonder moment. "Dat eenzame donkere gedreun van de zware Salvatorklok. Dat raakt me steeds weer."

BIJ DE DOOD VAN EEN ORANJE

Als een lid van het koninklijk huis overlijdt, krijgt het Utrechtse Klokkenluidersgilde dat binnen een uur te horen. "We bellen elkaar dan meteen op en zijn binnen een uur in de Domtoren. Bij een dergelijke rouwluiding gaat er een leren foedraal om de klepel heen, zodat die niet direct tegen de klok aan gaat en doffer klinkt", legt Arie uit.

'EEN MOMENT VAN HERKENNING'

De komende woensdagen zullen in het hele land tussen 19.00 uur en 19.15 uur de kerkklokken luiden als teken van hoop en troost in de coronacrisis. Daar doet het Utrechtse Klokkenluidersgilde niet aan mee. "Vanwege de overheidsmaatregelen hebben we besloten het aantal luidingen drastisch te beperken. Bij veel luidingen moeten we immers met vier mensen naar boven. De dagelijkse tijdluidingen in het Bartholomeus Gasthuis en de zondagsinuiding in de Buurkerk blijven we vooralsnog doen. Mensen zijn daaraan gewend. Het is een moment van herkenning. De luidingen geven het ritme van de stad aan. Dat willen we niet verstoren." ■